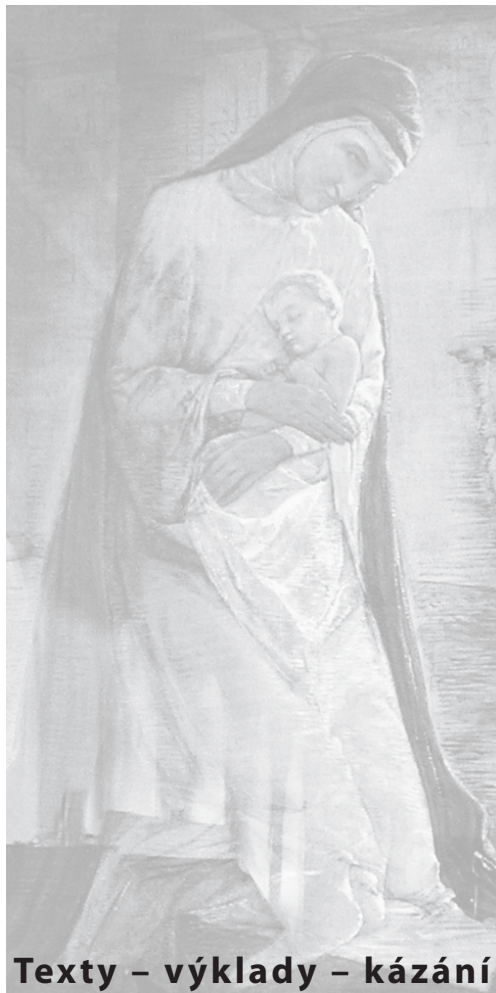

Žena v Bibli

Marie Roubalová
Jiřina Kubíková
Tomáš Butta

OBSAH

ŽENY VE STARÉM ZÁKONĚ

Marie Roubalová ----- 3

ŽENA V NOVÉM ZÁKONĚ A PRVOTNÍ CÍRKVI

Jiřina Kubíková ----- 29

KÁZÁNÍ NA BIBLICKÉ TEXTY O ŽENÁCH

Tomáš Butta ----- 36

Žena v Bibli

Texty – výklady – kázání

Autoři:

ThDr. Marie Roubalová, Th.D.

prof. ThDr. Jiřina Kubíková

ThDr. Tomáš Butta, Th.D.

Sazba a obálka: Milan Udržal

Technická spolupráce: Bc. Oldřich Nováček

Korektury: Mgr. Jana Krajčíříková

Tisk: Grafotechna plus

Počet stran: 64

Vydala Církev československá husitská v edici Blahoslav

Vydání první Praha 2018

Copyright © Církev československá husitská, 2018

ISBN 978-80-7000-142-4

ŽENY VE STARÉM ZÁKONĚ

Marie Roubalová

Žena vystřídá během svého života zpravidla více důležitých rolí, některé postupně opouští, jiné jí zůstávají po celý život. Každá žena je dcerou (hebrejsky:¹ bat), žena, která se dožila vyššího věku, se stala mladou ženou (alma), která časem mohla být nevěstou (kala), sestrou (achot), matkou (em), tetou (doda), tchýní (chamot), vdovou (almana) atd.

V pohledu Starého zákona žena (ať je v jakékoliv roli) nikdy není sama. Zpravidla křehčí a ohroženější žena musí být chráněna (obdobně jako její děti) nejprve v domě svého otce, později v domě svého muže nebo jeho bratra. Žena, která nemá svou rodinu, musí být chráněna vzdálenějšími příbuznými v rámci rodu, kmene či vyvoleného lidu (obdobně jako jsou chráněni sirotci a bezdomovci). Každá dcera Izraele je tak významnou součástí Bohem vyvoleného lidu Izraele, který je „královstvím kněží“.²

Žena (stejně jako její muž a děti) je podrobena Božímu zákonu. Spolu s celou rodinou se žena účastnila veřejného předčítání Božího zákona každého sedmého roku o svátku Sukot (Stánky).³ Veškerému lidu tak byly připomínány Boží skutky, učení, příkazy a zaslíbení. Ženě (stejně jako muži, dětem, otrokům, otrokyním, hostům) byl dán také každý sedmý den jako den odpočinku (šabat), v němž se všichni měli věnovat Bohu a studiu jeho Zákona (Učení).

Každé téma by však mělo být zpracováno od svého počátku. Jak jsme si zvykli (vlivem Bible) všeobecně říkat, „mělo by se začínat od Adama“. Pokud jde o téma „Ženy ve Starém zákoně“, se to však zdá být nemožné, proto vás asi překvapí, že „ženská otázka“ v Bibli skutečně začala již Adamem.

---

1 Při přepisu hebrejské výslovnosti do latinky jde v tomto textu o co největší zjednodušení. Apostrofum není zachycen rozdíl mezi písmeny ajin a alef, nejsou vyznačeny zdvojené konsonanty, chatefy jsou nahrazeny příslušnými plnými vokály, není uváděn spojovník mezi členem a následujícím slovem, po členu není první písmeno velké, hlasné ševa je přepisováno jako „e“.

2 Ex 19,6.

3 Dt 31,10-13.

První žena – Adam nebo Eva?

Stvoření člověka (adam) je vrcholem a cílem Božího stvoření. Člověk je bytost spjatá s nebem (je to obraz Boží) i se zemí (je to pouhý prach země). Rabíni říkali, že kaftan by měl mít dvě kapsy. V jedné by měl mít člověk lístek s nápisem „Prach jsi a v prach se navrátíš.“ A v druhé by měl mít lístek s textem: „Ale jen kvůli tobě byl tento svět stvořen.“

Podle slov stvořitelského hymnu na počátku knihy Genesis je „adam“ (člověk) jak muž (v hebrejském textu „zachar“, doslova samec) tak i žena („nekeva“, doslova samice).⁴ Pouze v této podvojnosti je člověk schopen naplnit první Boží příkaz: „*Plodte a množte se a naplňte zemi!*“⁵

Zpráva o tom, že člověk byl stvořen jako muž a žena, zdůrazňuje jejich jednotu⁶ (oba jsou „adam“) a zároveň jejich odlišnost (každý má svůj úkol). Jejich vnitřní jednota je zdůrazněna výpovědí muže, který o ženě říká: „*Toto je kost z mých kostí a tělo z mého těla!*“⁷ V tomto výroku je zachycena narážka na to, že žena byla Bohem zbudována z mužova žebra.⁸ Tato výpověď knihy Genesis neříká čtenáři, kdo byl stvořen dříve (vždyť první byl stvořen „adam“ jako muž a žena), ale mluví o tom, jaký je vztah mezi mužem a ženou. Žena je zbudována jako pomoc pro muže („pomoc jemu rovná“⁹), protože „cela“ je nejen označení „žebra“, ale také označení „boční stěny“, která pomáhá nést celek budovy, jehož je součástí. Muž a žena tak spolu vytváří dům (bajit), který se stává synonymem pro „rodinu“. Jednotlivec (muž i žena) je vždy vnímán jako součást své rodiny (resp. velkorodiny), kmene a vyvoleného lidu.

Blízký vztah mezi mužem a ženou je vyjádřen i hebrejskými výrazy „iš“ (muž) a „iša“ žena. Český ekumenický překlad se tuto blízkost muže a ženy snaží zachytit výrazem „mužena“, kterým označuje ve vyprávění o stvoření ženu.

Po pádu, kdy člověk neposlechl příkaz svého Boha a jedl ze stromu, z něhož mu Bůh jíst zakázal, si muž ponechal jméno Adam pro sebe a své ženě dal nové jméno Eva (Chava). V hebrejštině toto jméno souvisí se slovesem „chaja“ (žil) a substantivy „chaja“ (živý tvor) a „chajim“ (život).

4 Gn 5,2; Gn 6,19.

5 Gn 1,28.

6 Gn 2,18-24.

7 Gn 2,23.

8 Gn 2,21.

9 Gn 2,18.20

Eva (Chava) bude matkou dávající život, odtud český překlad jména také jako Živa.¹⁰

Žena – dítě (dcera)

Hebrejšтина nemá střední rod. Dítě je tak buď „dítě – děvčátko“ (jalda) nebo „dítě – chlapeček“ (jeled), v mladším věku „kojenec – holčička“ (joneket) nebo „kojenec - chlapeček“ (jonek). Při porodu matce často pomáhala porodní bába (mejaledet),¹¹ která přeřízla pupeční šňůru, omyla dítě vodou a potřela je solí (ochranný prostředek), poté je zavinula do plátna a narození dítěte oznámila otci.¹² Děti obdržely jméno od otce nebo od matky (někdy na příkaz Hospodina).¹³ Poměrně dlouho (až do tří let dítěte) byly děti kojeny matkou nebo kojnou (meneket). Některé děti měly svou chůvu, někdy otrokyni své matky, po celý její život u sebe.¹⁴

Dětství holčiček bylo poměrně krátké, dívka dosahovala dospělosti v pouhých dvanácti letech (syn o rok později).¹⁵ O tom, jak trávily děti svůj volný čas, toho moc nevíme. Městské děti si hrály společně na ulicích a náměstích.¹⁶ Starší dívky se připravovaly na svou budoucí funkci matky a paní domu: předly, tkaly, vyráběly koberečky, chodily pro vodu, pásly brav a pomáhaly na poli.¹⁷ Za výchovu dívek (a malých chlapců) zodpovídala matka.

Holčička (na rozdíl od syna) nebyla osmého dne obřezána (berit mila) na znamení smlouvy s Bohem.¹⁸ Žena patřila ke smlouvě, kterou uzavřel Bůh s jejím otcem, později ke smlouvě, kterou uzavřel s jejím manželem. Prvorozená holčička na rozdíl od prvorozeného chlapce nebyla měsíc po svém narození vykupována (obřadem pidjon haben), protože se jí netýkala desátá egyptská rána ani kněžská služba, z níž by musela být vykoupena.

Tvrdě na dnešního člověka působí skutečnost, že ochrana hosta měla ve starověké společnosti přednost před ochranou dcery (a obdobně také před ochranou vedlejší ženy).¹⁹ Lot například nabízí hříšným sodomským

10 Gn 3,27.

11 Gn 35,27; Ex1,15.

12 Gn 35,17; 38,28; Ez 16,4; Jr 20,15.

13 Gn 29, Oz 1.

14 Gn 24,59; 33,8; 35,8; Ex 2,7,9; 2 S 4,4; 2 Kr 11,2; 2 Pa 22,11; Rt 4,16.

15 BT, Sanhedrin 76b.

16 Za 8,5.

17 Gn 24,13-21; 29,9; Pň 31,13-24.

18 Gn 17,10-13; Ex 4,24; Joz 5,2-9.

19 Sd 19,23-25.

vázat slibem, který byl bez souhlasu muže platný, pouze když byla vdovou nebo zapuzenou ženou (v tomto případě nemohl její slib zrušit ani otec).⁸¹

Ideální ženu popisuje závěr knihy Přísloví jako „ešet chajil“ – statečnou ženu. Taková žena prokazuje svému muži dobro a její muž se na ni může ve všem spolehnout. Ešet chajil je pracovitá a schopná zorganizovat práci svého služebnictva. Stará se o obživu domu, o vlnu a len, o vinici. Je soucitná vůči nejslabším ve společnosti. Stručně řečeno je moudrá, silná, důstojná, pozorná, vlídná a usměvavá. Není lenivá. Bojí se Hospodina. Dostává se jí chvály od jejího muže a blahorečení od jejich synů.⁸²

Čest vdané (i zasnoubené) ženy chránil Mojžíšův zákon a v některých případech sám Bůh. V noci přišel k Abímelechovi, aby mu oznámil, že zemře, protože Sára - žena, kterou si vzal, je provdaná.⁸³ Muž, který byl přistižen, že ležel s vdanou ženou, musel zemřít stejně jako dotyčná žena.⁸⁴

Žena jako válečná kořist

Muž, který neměl finanční obnos, kterým by otci zaplatil mohar, mohl získat ženu či ženinu například jako válečnou kořist ze zajatých žen, které ještě nepoznaly muže.⁸⁵ Zajatkyni nemusel dávat svatební dary, protože to byla otrokyně. Zajatá žena se musela oddělit od své pohanské minulosti, musela si oholit hlavu, ostříhat nehty a odložit plášť, v němž byla ukořistěna.⁸⁶ Zajatkyně se tímto obřadem „rozchází s minulostí jako malomocný s nečistotou a jako pozůstalí se loučí s mrtvým; odtud pochází smuteční ráz obřadu“.⁸⁷ Muž k ní mohl vejít až měsíc po jejím ukořistění, aby měla dostatek času oplakat své rodiče.⁸⁸ Tím se stal jejím manželem a ona se stala jeho ženou, která tímto sňatkem získala právo ochrany. Znelíbila-li se svému muži, mohl ji sice propustit (jako jinou manželku), ale nesměl ji prodat a ani s ní nesměl hrubě zacházet.⁸⁹

---

81 Nu 30,10.

82 Př 31,10-31.

83 Gn 20,3.

84 Dt 22,22.

85 Nu 31,18.

86 Dt 21,12-13.

87 BIČ, M. (ed.), Starý zákon. Překlad s výkladem. III. Čtvrtá a pátá kniha Mojžíšova – Numeri a Deuteronomium. Praha: Kalich. 1974, s. 268.

88 Dt 21,13.

89 Dt 21,14.

ŽENA V NOVÉM ZÁKONĚ A PRVOTNÍ CÍRKVI

Jiřina Kubíková

Nejprve si připomeneme setkávání žen s Ježíšem pozemským a vzkříšeným, další oddíl se pak bude zabývat ženami v prvotní církvi.

Uvádíme vždycky jen téma a text, kde se příslušný příběh nebo výrok nachází. Předpokládáme, že se čtenář v Bibli vyzná, uvedený text si přečte, v rozjímání se nad ním zamyslí nebo se nad ním také pomodlí.

Setkání žen s Ježíšem pozemským a vzkříšeným

Ženy v Ježíšových podobenstvích – ztracený peníz (L 15,8-10), deset družiček (Mt 25,1-13), kvas (Mt 13,33, L 13,20-21).

Ženy v teologické diskusi s Ježíšem – Samařanka u Jákobovy studně (J 4,1-42), Marta o vzkříšení (J 11,20-27).

Ženy, kterým Ježíš pomohl k uzdravení těla a duše – žena nemocná 18 let (L 13,10-17), Šimonova tchyně (Mk 1,29-31 a paralely), cizoložnice (J 8,1-11), dcera Jairova (L 8,40-42.49-56), Marie Magdalská, z níž vyhnal sedm démonů (L 8,2).

Ženy, u kterých Ježíš ocenil jejich velkou víru a lásku – žena 12 let nemocná krvácením (Mt 9,20-22 a paralely), žena kananejská (Mt 25,36-50), kající hříšnice (L 7,36-50), žena s alabastrovou nádobou oleje (Mt 26,6-13 a paralely).

Ženy, které chodily s Ježíšem a staraly se o něj – Marie Magdalská, Jana, žena Herodova správce Chuzy, Zuzana a mnohé jiné (L 8,1-3).

Ježíš na návštěvě u žen – Marie a Marta v Betanii (L 10,38-42, J 11,1-5, 12,1-8).

Ženy pod křížem – Marie z Magdaly, Marie, matka Jakubova a Josefova a matka synů Zebedeových (Mt 27,55-56), Marek 15,40 přidává ještě Salome (podobně L 23,49). Podle Jana tam byla i Ježíšova matka a teta, Marie Kleofášova (J 19,25).

První, komu se vzkříšený Ježíš ukáže, je žena – Marie Magdalská (J 20,11-18).

Po Ježíšově nanebevstoupení se Ježíšova matka, jeho bratři a ženy spolu vytrvale modlí (Sk 1,14).

Ženy v prvotní církvi

Péče o vdovy v Jeruzalémě: volba diaconů – jáhnů pro službu u stolů (Sk 6,1-6) v dalších sborech: kdo se má starat o vdovy a které vdovy se osvědčily v dobrém díle (1 Tm 5,3-10.16).

Ženy získané pro Krista – v Joppe Tabita – Dorkas (Sk 9,36), v Římě Klaudia (2 Tm 4,21), v Athénách Damaris (Sk 17,34), v Cesareji čtyři prorokyně, dcery kazatele Filipa (Sk 21,9), v Lystře Timoteova matka Eunike a babička Lóis (Sk 16,1, 2 Tm 1,5), ve Filipech Lydie, obchodnice s purpurem z Thyatir (Sk 16,14-15), v Korintě a jiných sborech Priscilla, manželka Akvilova, oba pocházející z Itálie (Sk 18,1-2 a další texty).

Ženy, v jejichž domech se shromažďovala církev – Marie, matka Jana zvaného Marek v Jeruzalémě (Sk 12,12), Priscilla s manželem Akvilou v Korintě (Sk 18,1-2), Nymfa v Laodikeji (Ko 4,15), Chloé (1 K 1,11).

Ženy, které pracovaly na díle Páně, přiváděly nové věřící, pomáhaly apoštolu Pavlovi, případně mu nahrazovaly rodinu. Celou řadu jmen uvádí apoštol v listě Římanům: Marie, Tryfaina a Tryfósa, Perseida, matka Rufova, Julie, sestra Nereova – všechny v Římě (Ř 16. kapitola), diakonka Foibé z Kenchrej (Ř 16,1-3), diakonky – jáhenky... V listě Filemonovi do Kolos Pavel zmiňuje na předním místě sestru Apfii (Fm 2).

Následující dvě ukázky představují informace podrobnější. Ukazují ženy nejen v praktické pastýřské službě a přísné nároky na ně kladené, ale připomínají také jejich projevy duchovní – modlitby, vyznávání víry a proklování.

KÁZÁNÍ NA BIBLICKÉ TEXTY O ŽENÁCH

Tomáš Butta

Obsah

Úvodní poznámka.....	37
SÁRA (Gn 18,1-15).....	37
HAGAR (Gn 21,10-21).....	38
REBEKA (Gn 25,19-28).....	40
JOKEBED, MIRIJAM A EGYPTSKÁ PRINCEZNA (Ex 2,1-10).....	42
DEBORA (Sd 4,1-14).....	43
CHANA (1 S 1,4-20).....	45
DVĚ MATKY (1 Kr 3,16-28).....	47
ŽENA ZE SAREPTY (1 Kr 17,1-24).....	48
CHVÁLA ŽENY (Př 31,10-31).....	50
MARIE, MATKA PÁNA (L 1,38; L 1,46-47; Sk 1,13-14).....	51
(L 1,26-47).....	52
(L 1,46-55).....	53
SAMAŘANKA (J 4,3-30).....	55
MATKY PŘINÁŠEJÍCÍ DĚTI K JEŽÍŠOVI (Mk 10,13-16).....	56
MATKA NEMOCNÉ DCERY (Mt 15,21-28).....	57
MATKA UČEDNÍKŮ JAKUBA A JANA (Mt 20,20-24).....	57
MARIE A MARTA (L 10,38-42).....	58
ŽENA V BETANII (J 12,1-8).....	60
MARIE Z MAGDALY (J 20,1-18).....	61
TABITA (Sk 9,36-42).....	62

Úvodní poznámka

V této sbírce jsou shromážděna kázání či jejich části na biblické texty, v nichž vystupují ženy. Mezi všemi ženami ve Starém i Novém zákoně zaujímá své význačné místo v událostech spásy Marie, matka Ježíše Krista.

Užití těchto kázání se nabízí jako inspirační zdroj pro bohoslužby slova a pobožnosti v čase adventu, v postní době a při májových pobožnostech. Vhodné uplatnění mohou nalézt i při tematicky zaměřených biblických hodinách, ale i na Svátek matek nebo při rodinných bohoslužbách.

Jde jen o určitý výběr biblických textů a postav žen, které jistě mohou být rozšířeny o další.

Podnětem k této sbírce kázání se stalo 70. výročí svěcení žen na duchovní v Církvi československé husitské v roce 2017.

Tomáš Butta

SÁRA

Biblický text: Gn 18,1-15

Významnou ženou a nositelkou Božích zaslíbení, o které se dovídáme v počátečních příbězích Bible, je Sára. Sára provázela na cestách svého muže, praotce víry Abrahama, jako jeho manželka (Gn 11,31). Její jméno znamená „kněžna“ (Gn 17,15). Byla krásného vzhledu a měla krásnou tvář (Gn 12,11). Krása se v případě Sáry stala i nebezpečím, když pobývali s Abrahamem určitý čas v Egyptě (Gn 12,10-20). Mohla být vybrána do egyptského chrámu jako kněžka, kam byly vybírány krásné ženy, aby se zasvětily božstvům. Také hrozilo, že si ji faraón vezme do svého harému. V této situaci vydával Abraham Sáru za svoji sestru. Nejenže si zachránil život, ale měl z toho i určité výhody (Gn 12,16). Když Abraham svoji manželku zapřel, jednal zdánlivě moudře, ale za cenu lži. Bylo to jeho morální a duchovní selhání. Boží milost a požehnání je však víc než Abrahamovo selhání, když neobstál ve zkoušce. Oba dva, jak Abraham, tak i Sára, jsou nositeli Božího požehnání, neboť Sára má být matkou zaslíbeného potomka.

Bůh slíbil Abrahamovi, že bude mít velikou rodinu. Řekl mu: „Podívej se na nebe.“ Tam je hvězd! „A právě tak veliká bude, Abrahame, tvoje rodina.“ Abraham bude mít děti, které budou mít další děti. A bude jich velmi mnoho. Jenomže Abraham a jeho manželka Sára byli smutní, protože byli již pokročilého věku a žádné děti neměli.

Jednou seděl Abraham ve dveřích stanu. Bylo veliké horko. V pravé poledne páliło slunce nejvíc. Abraham podřimoval, až z horka usnul. Náhle přišli tři poutníci. Abraham se rychle probudil a v duchu si řekl: „Taková vzácná návštěva. Musím se o ně postarat jako dobrý hostitel.“ Abraham dal nejprve hostům vodu, aby se umyli a osvěžili. Byli po cestě unavení a zaprášení. Pak řekl Sáře, aby mu pomohla připravit jídlo pro hosty. Dal jim chléb, mléko, máslo a maso upečené na ohni. Abraham se Sárrou se projevíli jako velmi pohostinní. Byli k hostům vlídni a srdeční. Nabídli jim to, co měli. Pohostinnost a starost o hosty patří k vlastnostem a znakům křesťana (Ř 12,13). Na druhé straně pohostinnost druhých se nemá zneužívat.

Hosté, kteří byli Božími posly, oznámili Abrahamovi, že se jemu a Sáře za rok narodí syn. Sára byla ve stanu a tajně poslouchala, o čem hosté mluví. Když uslyšela, že se jí má narodit dítě, začala se v duchu smát. Říkala si: „To není možné! Vždyť už jsme staří na to, abychom měli dítě.“ Když Sára vyšla ze stanu, tvářila se jakoby nic. Hosté jí však řekli: „Proč ses tomu smála?“ Sára odpověděla: „Nesmála jsem se.“ „Ale smála,“ odpověděli hosté. „Nezapírej! Bůh všechno vidí.“ Za rok se jim opravdu narodil syn. Jmenoval se Izák. To znamená „smíšek“. To proto, že se Sára smála a nevěřila, že budou mít dítě. Izák byl takový usměvavý veselý chlapec. A rodiče z něho měli velkou radost.

Při setkání s Božími posly se Sára smála v duchu. Před Bohem není nic skryto, ani vnitřní pohnutky. Na tváři Sáry to nebylo znát. Smála se hluboko uvnitř. Boží slovo v ní vzbudilo úsměv, smích. „To není možné, to je nesmysl, to je pošetilé!“ Bůh vidí do srdce. Do hloubky našeho nitra. Co se tam skrývá? Pochybnosti? Nejistota? Nedostatek víry? Boží slovo nás vede k vnitřnímu pravdivému sebepoznání. Bůh nejen vidí do našeho nitra, zkoumá nás, ale také proměňuje. On může smích nevěry a pochybností proměnit v hlubokou radost víry, jak tomu bylo v případě Sáry.

Zcela jinak, než pochybující, nedůvěřující a smějící se Sára jednala Marie, když se dověděla od Božího posla, že se stane matkou Ježíše Krista. S důvěrou Boží slovo přijala (L 1,38).

HAGAR

Biblický text: Gn 21,10-21

V Bibli nacházíme velmi pestrou škálu rodinných vztahů. Zejména ve Starém zákoně v době praotců jsou zachyceny nejrůznější rodinné vztahy, neboť od

*Na obálce je užit obraz „Matka radostná“ od Františka Bílka umístěný
v Husově sboru Církve československé husitské v Českých Budějovicích*